

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. An, & quæ distinctio rationis in divinis attributis admittenda sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

atributorum, debet esse in re, & non tantum in intellectu.

Respondeo duplicem esse sensum hujus propositionis, nam vox, *formaliter*, dupliciter sumi potest: primò absolute, & pro essentia & quidditate rei; ut est in se: secundò relative, & pro essentia rei; ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, & ab illis extrinsecè denominatur distincta. Si ergo hæc propositio: *Sapientia divina, formaliter non est bonitas divina*, in primo sensu accipitur, & usurpetur pro essentia, & quidditate horum attributorum, ut est in se, falsa est, & neganda, cum hæc attributa in se formaliter non distinguantur. Si verò in secundo sensu intelligatur, & sumatur pro essentia & quidditate horum attributorum, ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, vera est, & concedenda: sicut tamen hæc distinctio non est formaliter in re, sed tantum fundamentaliter, ita & veritas talis propositionis.

16. Obijcies ultimò: Inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur, debet esse realis distinctio, aliàs idem per idem probaretur, quod esset potius nugari, quam demonstrare omnesque termini qui de Deo enunciuntur, essent synonymi: Sed in Deo unum attributum demonstratur per aliud, ut voluntas per intellectum, intellectus per immaterialitatem, æternitas per immutabilitatem, & alia similia: Ergo inter divina attributa debet esse aliqua realis distinctio.

Respondeo negando Majorem; ad demonstrationem enim non requiritur distinctio realis, inter ea quæ demonstrantur, sed sufficit virtualis ut constat in proprietatibus entis, quæ in Metaphysica demonstrantur per rationem entis, à qua tamen ut, qualiter solum distinguuntur. Imò potius, cum ad demonstrationem requiratur connexio inter ea quæ assumuntur & inferuntur, & illa tantò major sit, quanto minor est distinctio in re, tantum abest, quòd ad demonstrationem requiratur distinctio realis inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur; quia potius talis distinctio illi magis videatur obesse quam prodesse.

Ad id verò quod additur, respondetur quòd licet aliqua nomina rem eandem significant, si tamen illam significant sub diversis conceptibus qui habeant fundamentum in re, quæ ob sui eminentiam æquivalere pluribus, non sunt, nec dici debent synonyma. Ut enim docet D. Thomas infra quæst. 13. art. 4. nomina non imponuntur solum ad significandas res, sed etiam conceptus; & ideo nominamus sicut concipimus: ubi ergo sunt plures conceptus habentes fundamentum in re, plura etiam sunt nomina non synonyma.

ARTICULUS III.

An, & quæ distinctio rationis in divinis attributis admittenda sit.

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

27. Notandum primò: Distinctionem rationis dividi in distinctionem rationis ratiocinantis, & rationis ratiocinatæ. Prima dicitur illa

quæ nullum habet fundamentum in re, sed in sola facultate intellectus, pro libito multiplicantis & distinguentis rem quæ nullo modo actu aut virtute est multiplex: ut quando intellectus idem de eodem formaliter prædicat, & Petrum, ut prædicatum, à seipso, ut subjecto, distinguit. Secunda verò est illa quæ habet in re fundamentum, & ab intellectu accipit complementum & actualitatem: ut cum lumen Solis, quod actu est unum, & virtute multiplex: utpote virtualiter continens calorem, siccitatem &c. concipitur ut actu multiplex & distinctum.

Notandum secundò: Distinctionem rationis ratiocinatæ fieri posse, vel per actum judicativum, affirmando aliqua inter se distinguere: vel solum per simplicem apprehensionem, apprehendendo unum sine alio, non tamen judicando, vel affirmando unum non esse aliud. Distinctio primo modo facta, ut sit vera, & cum fundamento, requirit quòd distinctio decur in re, quia veritas iudicii fit per adæquationem ad id quod est in re: unde si verè judicantur aliqua distinguere, oportet quòd in re talis distinctio sit; alioquin falsum erit iudicium. Secus autem distinctio rationis, quæ fit secundo modo, & per simplicem intellectus apprehensionem: illa enim non requirit pro fundamento aliquam distinctionem realem, sed sufficit quòd ex parte rei cognita inveniat eminentiam, & multiplicitas virtualis, quæ uno conceptu non possit ab intellectu exhaustiri & adæquari. Unde D. Thomas 1. parte, quæst. 84. art. 1. advertit, hanc fuisse causam errandi Platoni, quando posuit ideas separatas: quia existimavit objecta eo modo debere reperiri in re, sicut ab intellectu cognoscuntur.

Notandum tercio: Quòd intellectus in ista distinctione rationis per apprehensionem, adhuc dupliciter potest procedere: primò per totalem & integram præcisionem, ita quòd illud quod præcinditur, actu non includat aliud à quo abstrahitur, sed ita excludat, quòd remaneat in potentia ad illud: quo pacto gradus genericus præcinditur à differentiali. Alio modo distinguitur unum ab alio, non per præcisionem totalem, sed penes explicitum & implicitum; ita quòd unum actu includatur in alio, nec remaneat in potentia ad illud, sed tamen non explicetur, nec exprimitur distinctè, sed confusè tantum, & implicite in eo contineatur: quo pacto ratio entis præcindit à suis inferioribus, ut docetur in Metaphysica.

Ex his ergo facile intelligetur status quæstionis propositæ, & sententiarum diversitas: inquirimus enim in primis, quanam rationis distinctio in divinis attributis admittenda sit? An illa sit rationis ratiocinatæ, & cum fundamento in re; vel tantum rationis ratiocinantis, & ex sola facultate intellectus? Secundò quaeritur, an illa sit per totalem & integram præcisionem, vel solum penes explicitum & implicitum? In cuius difficultatis resolutione, tres sunt sententia.

Prima asserit divina attributa, tum inter se, tum ab essentia, solà ratione ratiocinante distinguere, vel solum connotatione quadam extrinsecè ad res creatas: ita ut eadem entitas increata Dei, ut connotat effectus à se producibiles, dicatur omnipotentia: sapientia verò, vel scientia, ut connotat res sibi objective præsentis, & à se cognitæ. Ita docent Nominales in 1. distinct. 3. quibus ex recentioribus favet Hur-

Hurtado, novus hujus temporis Nominalis, A
disp. 4. metaph. lect. 4.

Secunda sententia existimat, divina attributa
ita posse præscindi ab essentia, vel essentiam ab
attributis, ut unum in alio non includatur, etiam
implicitè. Ita Vazquez hic disp. 119. cap. 2. Me-
rarius, Fasolus, & alii.

Tertia, quæ est communis in Schola Thomi-
starum, & quam plures ex recentioribus sequun-
tur, docet attributa divina distingui ab essentia,
vel inter se, solum per modum expliciti & impli-
citi, sicut ens distinguitur à suis proprietatibus,
in quibus transcendentaliter includitur.

§. II.

Vera sententia, duplici conclusione statuitur.

31. **D**ico primò: Inter attributa divina & essenti-
am, & inter ipsa attributa, datur distinctio
rationis ratiocinata, & cum fundamento in re;
& non solum rationis ratiocinantis, vel ex con-
notatione extrinseca rerum creatarum.

Hanc conclusionem docet D. Thomas variis in
locis præsertim in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2. ubi sic
habet: *Quidam dicunt, quod ipsa attributa non
differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod
non potest esse &c. Et ibidem art. 2. sapientia, &
bonitas, & omnia hujusmodi, sunt omnino unum re
in Deo, sed differunt ratione; & hæc ratio non est
tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprie-
tate ipsius rei.*

32. **E**am veritas ratione suadetur: Illa distingun-
tur ratione ratiocinata, quæ distinguntur ratio-
ne, cum fundamento in re: Sed divina attributa
distinguntur inter se, & ab essentia, distinctio-
ne rationis cum fundamento in re: Ergo &c.
Major constat ex primo notabili, Minor proba-
tur. Licet res illa quæ Deus est, sit unica & sim-
plicissima, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivaleret pluribus perfectionibus à parte rei di-
stinctis in rebus creatis: unde quamvis ratione
unitatis & simplicitatis, nullam videatur funda-
re distinctionem, sed potius omni distinctio-
ne opponi: ratione tamen eminentiæ, & virtualis
multiplicitatis, eam fundat, quatenus talis emi-
nentia non potest adæquatè concipi à nostris
conceptibus, qui speciebus creaturarum utun-
tur ad tendendum in Deum; & sic oportet plu-
res conceptus multiplicare ad attingendas perfe-
ctiones divinas, ut egregiè exponit S. Doctor in
frâ quæst. 13. art. 4. ubi videndus est. Distinctio
ergo rationis, quam concipimus in divinis attri-
butis, duplex habet fundamentum: unum ex
parte nostri, nempe limitationem intellectus
creati, & modum concipiendi res divinas, per
analogiam ad creatas: aliud ex parte Dei, emi-
nentiam scilicet divinæ perfectionis, quæ licet in
se simplicissima, æquivaleret tamen pluribus à
parte rei distinctis. Unde S. Thomas loco citato
ex 1. sent. dicit quod pluralitas istarum rationum,
non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam
ex parte ipsius Dei; in quantum sua perfectio supe-
rat unamquamque conceptionem nostri intellectus; &
ideo pluralitati istarum rationum, responder aliquid
in re quæ Deus est, non quidem pluralitas rei, sed plena
perfectio.

33. **P**ræterea hanc conclusionem probant argu-
menta Scoti articulo præcedenti proposita: Ea
enim quæ diversas habent definitiones, & de qui-
bus prædicata contradictoria verificatur, & quæ
ita se habent, ut unum possit esse ratio à priori, &

causa virtualis alterius, debent distingui saltem
virtualiter, & distinctione rationis quæ habeat
fundamentum in eminentia rei, ut constabit ex
dictis solvendo argumenta Scoti.

Addo quod ex opinione illa Nominalium, se-
quitur omnia nomina, quæ Deo attribuuntur,
esse synonyma, & idem omnino significare; at-
que hæc tria nomina, *sapientia, bonitas, justitia*,
non magis esse diversa, quàm hæc tria, *Marcus
Tullius Cicero*.

Item juxta hanc sententiam, vix potest expli-
cari, quomodo divina essentia possit communi-
cari Filio sine paternitate, vel hypostasis Ver-
bi uniri primario nature humanæ, non autem
ejus essentia. Vel quâ ratione intellectus in Deo
sit principium quo generandi, non autem vol-
untas, & voluntas, principium spirandi, non
autem intellectus, pluraque alia quæ in Tracta-
tu de Trinitate latius expendemus. Unde Suarez
libro 7. de Trinitate cap. 1. de hac sententia No-
minalium, hanc præfert censuram: *Hæc opinio, si
in re ipsa dissentiat à communi sententia, est plus-
quam falsa: si vero tantum in modo loquendi, est im-
pertinens, & sine fundamento, & vix permittit nobis,
ut vocibus apertis ad explicandum hoc mysterium, scilicet
Trinitatis.*

34. **D**ico secundò: Attributa divina, inter se, & ab
essentia, ita ratione distinguntur, quod essentia
in suo conceptu implicitè includit attributa, &
includitur in illis, & quodlibet attributum in-
cludit cætera.

35. **P**robatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Quodlibet attributum, quantumcumque ab
alio distinctum concipiatur, semper tamè debet
concipi ut actus purus, & simpliciter, ac in gene-
re entis infinitus. Ergo debet concipi ut includens
actum, saltem implicitè, omnem perfectionem,
quæ sibi potest adjungi vel convenire. Conse-
quentia patet, quia de ratione actus puri est,
quod non possit concipi, ut perfectibile per ad-
ditionem alterius, & in potentia ad illud, sed de-
bet concipi ut in se omnino perfectus, licet tota
ejus perfectio, in nostro conceptu non explicetur.
Similiter cum infinitum simpliciter, in se
formaliter includat omnem rationem entis, quæ
non involvit limitationem & imperfectionem:
quia infinito nihil potest addi in illo genere in
quo est infinitum: si divina essentia, ejusque at-
tributa, concipi debeant ut infinita simpliciter,
& in genere entis debent concipi cum inclusio-
ne saltem implicita, cujuscunque perfectionis
simpliciter simplicis.

36. **C**onfirmatur: illud habet essentia divina, ratio-
ne suæ infinitatis, quod habet ens, ratione
suæ transcendentis: Sed ens, ratione suæ trans-
cendentis, ita in se includitur in suis proprie-
tatibus, ut non possit ab eis perfectè abstrahi: Et
ergo & divina essentia in suis attributis.

37. **C**onfirmatur amplius: Ita se habet ratio entis
divini & increati, respectu sapientiæ increatæ,
sicut ratio entis creati, respectu sapientiæ crea-
tæ: Sed ratio entis creati, non potest perfectè ab-
strahi à sapientiâ creatâ: Ergo nec à sapientiâ in-
creatâ, ratio entis divini & increati: nec conse-
quenter alia attributa, quæ in tali ratione entis
increati & per essentiam intimè clauduntur &
continentur.

38. **P**robatur secundò conclusio: Si in attributis
divinis posset dari distinctio rationis, per modum
excludentis & exclusi, & præcisiones objectivæ,
quales admittuntur à Philosophis inter genus &
diffe-

differentiam, alioque gradus metaphysicos, potest etiam dari in Deo compositio rationis: Sed illa repugnat divine simplicitati, ut infra ostendemus: Ergo in attributis divinis non potest dari distinctio rationis, per modum excludentis & exclusi. Sequela Majoris probatur: Sicut compositio realis est unio extremorum, quæ realiter distinguuntur, ita compositio rationis, est unio plurium rationum, seu conceptuum, quæ se invicem per rationem excludunt: Ergo si divina essentia, ejusque attributa, fundent plures conceptus objectivos se mutuo excludentes, præbunt etiam sufficiens fundamentum ad compositionem rationis.

Confirmatur: Conceptus objectivi qui se mutuo excludunt, inter se comparantur, per modum actus & potentiae, perfectivi & perfectibilis; ut constat in genere & differentia, alisque gradibus metaphysicis: Sed in Deo non possunt dari duo conceptus objectivi, qui ad invicem comparantur per modum actus & potentiae, perfectivi & perfectibilis; repugnat enim actui puro & infinito, ex se fundere aliquam potentialitatem in nostris conceptibus, sed tantum offerre summam eminentiam, quæ actibus nostris imperfectis adæquari non possit: Ergo illi repugnat fundare conceptus objectivos se mutuo excludentes.

§. III.

Duo corollaria notatu digna.

37. EX dictis inferes primò, quòd si divina attributa considerentur secundum rationem implicitam entis increati & infiniti, quam transcendentaliter includunt, omnia sunt æqualia; cum illa ratio entis increati sit unica, simplicissima, & indivisibilis, & in omnibus attributis eodem modo includatur. Si verò concipiuntur secundum rationem explicitam, & per analogiam ad similes perfectiones, quæ reperiuntur in creaturis, sub hac ratione sunt inæqualia secundum quid, quatenus unum majorem exprimit perfectionem, quam alterum: v.g. intellectus majorem exprimit perfectionem, quam voluntas, & sapientia, quam scientia, vel ars; & ea quæ spectant ad lineam intellectualem, omnium perfectissimam, quam ea quæ pertinent ad voluntatem, & quæ se habent tanquam affectiones ad lineam intellectualem consequentes.

38. Inferes secundò: Attributa divina prædicari non solum identice, sed etiam formaliter de essentia, & essentiam de attributis, & unum attributum de alio, tam in concreto, quam in abstracto. Prædicatio enim est vera & formalis, quando prædicatum essentialiter includitur in subiecto: Ergo si essentia divina essentialiter includitur in attributis, & attributa in essentia, & unum attributum in alio, poterunt formaliter de se invicem prædicari, tam in concreto, quam in abstracto.

Confirmatur: Cum Deus habeat ratione suæ infinitatis, quod habet ens ratione suæ transcendentiæ, eodem modo philosophandum est de attributis divinis, sicut de proprietatibus entis: Sed proprietates entis de se mutuo prædicantur formaliter, tam in abstracto, quam in concreto: illæ enim propositiones sunt veræ: *Ens est verum, verum est bonum*. Et istæ, *Ens est veritas, veritas est bonitas*: Ergo similiter istæ erunt veræ, & formales: *Deus est sapiens, vel sapientia; Deitas est justitia; justitia est misericordia*. De quo videri Tom. I.

A potest D. Bernardus serm. 80. in Cantica, & libro 3. de consideratione.

Dices: Si unum attributum possit de alio formaliter prædicari, poterit etiam dici, quòd unum attributum est aliud, v.g. quòd attributum justitiæ, est attributum misericordiæ. Poterit etiam propria operatio unius, attribui alteri; & affirmari quòd voluntas intelligat, quòd intellectus amet, quòd misericordia puniat, quòd justitia parcat, &c. Sed hæc omnia sunt falsa & absurda: Ergo, &c.

Respondeo negando sequelam Majoris: quando enim dico, *attributum misericordiæ*, tunc exprimo misericordiam formalissimè & reduplicativè, secundum rationem explicitam, & quatenus virtualiter à justitia distinguitur: sub qua ratione, non est idem formalissimè eum justitia; nec potest de illa prædicari, vel ejus operatio ei tribui: quod ut fiat evidentiè, & plura sophismata quæ in hac materia fieri solent, facilius dissolvantur.

Adverte primò: Attributum quodlibet, potest concipi duobus modis in Deo. Primò prout appellat, & reduplicat proprium & explicitum conceptum, quem formaliter per modum veluti differentie dicit, & exprimit: quod est considerare ipsum, secundum quòd actu exercet distinctionem virtuales ab altero attributo, eique veluti opponitur. Secundo potest considerari, non solum præcisè secundum quòd reduplicat proprium conceptum, quem per modum differentie exprimit; sed absolute secundum ea omnia quæ implicite etiam continet.

Adverte secundò: Distinctionem vel relationem rationis, duobus modis importari posse in aliquo prædicato: scilicet per modum pure conditionis, vel per modum consignificati. v.g. in hac propositione, *homo est animal*, distinctio, vel relatio rationis inter gradum genericum & specificum, involvitur solum implicite, & per modum conditionis ad prædicationem requisita: quando verò dicitur, *animal est genus*, secunda intentio genericitatis, & distinctio rationis à gradu specifico, importatur explicitè, & per modum consignificati. His positis, dico quòd licet unum attributum possit formaliter prædicari de alio, secundum rationem implicitam entis increati, quam importat, non tamen secundum rationem explicitam, quam formaliter, & per modum differentie exprimit: quia in tali ratione explicita importatur formaliter, & per modum consignificati, distinctio virtualis unius attributi ab alio. Unde licet hæc propositiones: *misericordia in Deo est justitia: bonitas est sapientia*, sint veræ, & formales; istæ tamen, *attributum misericordiæ est attributum justitiæ: vel intellectus amat: voluntas intelligit*, sunt falsæ; quia in his formaliter exprimitur, & exercetur distinctio virtualis unius attributi ab alio, ac importatur in illis, non solum per modum conditionis ad prædicationem requisita, sed etiam per modum prædicati, vel consignificati: sicut in istis, *animal est genus: homo est species*.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò cum Nominalibus contra primam conclusionem: Attributa non magis distinguuntur ab essentia, quam relationes: Sed relationes ab essentia, ne ratione quidem distinguuntur.

L

guntur;

guntur: Ergo nec attributa. Major constat ex A paritate rationis. Minor probatur ex Concilio Rhemenſi, ſub Eugenio III. celebrato, in quo hæc verba habentur: *In Theologia, inter eſſentiam & perſonam, ratio non diſtinguat: Ergo relationes, ne ratione quidem, ab eſſentia diſtinguntur.*

Reſpondeo conſeſſa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum, Concilium Rhemenſe, verbis in argumento relatis, proſcribere errorem Gilberti, qui (ut teſtatur Otho Friſingenſis, Author illius temporis, qui acta illius Concilii conſcripſit; & colligitur etiam ex variis locis D. Bernardi, qui illius Concilii Author præcipuus, & quaſi mens fuit) diſtinguebat duplicem rationem: unam Mathematicam, qua per mentem præſcindit, & diſtinguit ea quæ non ſunt in re diſtincta; aliam Theologicam, diſtinguentem ea ſolum quæ in re diſtincta ſunt; & dicebat, relationes divinas eſſe Deo veluti extrinſecus affixas, ac proinde ab eſſentia divina, ratione non ſolum Mathematica, ſed etiam Theologica, diſtinctas: id eſt, admittebat diſtinctionem in re, inter eſſentiam & perſonas, quam rationis Theologicæ appellabat. Ut ergo Concilium hunc errorem proſcriberet, & hanc diſtinctionem rationis Theologicæ excluderet, dixit, *in Theologia inter eſſentiam & perſonas, ratio non diſtinguat.*

43. Obijcies ſecundo contra ſecundam concluſionem. Quod ſequitur ad aliud, non poteſt includi formaliter in illo; alioquin idem ſimul eſſet prius & poſterius: Sed divina attributa conſequentur ad eſſentiam, veluti ejus affectiones, & proprietates; ut conſtat ex definitione attributi, ſupra à nobis expoſita: Ergo non poſſunt includi formaliter in illa.

Reſpondeo diſtinguendo Majorem: Quod ſequitur ad aliud, reali ſequela, involvente diſtinctionem realem, non poteſt formaliter includi in eo, concedo: virtuali ſequela & importante ſolum diſtinctionem virtualem, ſubdiſtinguo: non poteſt includi in eo, explicite, concedo: implicite, nego: nam proprietates entis virtualiter ad eſſentiam ipsius conſequentur, & tamen in ea implicite includuntur. Unde ad probationem Majoris dicendum eſt, idem ſub conceptu explicito poſſe eſſe poſterius ſecundum rationem, ſeipſo ſub conceptu implicito conſideratio: ſicut patet in exemplo allato de proprietatibus entis.

44. Quæres pro complemento huius diſputationis, an diſtinctio rationis attributorum ab eſſentia, fiat non ſolum ab intellectu noſtro, imperfecte cognoſcente Deum; ſed etiam ab intellectu Dei, & beatorum, videntium Deum ut eſt in ſe?

Reſpondent aliqui affirmative: Quia (inquiunt) diſtinctio rationis reſultat in objecto, per operationem cujuſcunque intellectus, concipientis, quod eſt actu unum, ut plura virtualiter: unde cum intellectus Dei, & beatorum, eſſentiam & attributa divina, ut plura virtualiter concipiat, diſtinctionem rationis, quæ inter illa eſt, eſſormat.

Par tamen negativa multò videretur probabilior: Quia diſtinctio rationis fit per diverſos conceptus inæquatos, qui immediate & primario terminantur ad diverſas formalitates objecti. Sed nec Deus, nec beati, per viſionem beatificam formant diverſos conceptus inæquatos,

qui habeant pro objecto immediato attributa & eſſentiam, ut plura: Ergo non formant diſtinctionem rationis attributorum ab eſſentia. Major conſtat: ut enim antea expoſuimus, diſtinctio rationis attributorum ab eſſentia, duplex habet fundamentum, unum remotum, eminentiam ſcilicet divinæ naturæ; æquivalentis pluribus perfectionibus creatis: aliud proximum, nempe limitationem intellectus creati, concipientis diſtinctis conceptibus inæquatis, ea quæ in Deo ſunt maxime unum & ſimpliſſimum. Minor autem probatur: Beati enim cognoſcunt Deum, ejuſque relationes, & attributa, per ipſam eſſentiam divinam, gerentem vices ſpeciei, non ſolum impreſſæ, ſed etiam impreſſæ, ſeu verbi & conceptus, ut infra quaſt. 12. oſtendemus: unde cum illa ſit unica, & ſimpliſſima, unico indiviſibili conceptu, Deum ut in ſe eſt, intuentur. Hanc rationem eleganter expendit S. Doctor quaſt. 7. de potentia art. 6. his verbis: *Diverſitas ergo, vel multiplicatis rationum & non unum, cauſa eſt ex parte intellectus noſtri, qui non poteſt perſtingere ad illam Dei eſſentiam videntem, ſecundum quod in ſe eſt; ſed videt eam per multas ſimilitudines ejus deficientes, in creaturis, quaſi in ſpeculo, reſultantes: unde ſi ipſam eſſentiam videret, non indigeret pluribus nominibus, nec pluribus conceptionibus.* Idem docet D. Bernardus libro 5. de conſider. ubi ait: *Viſus ſum protuliſſe plura, ſed unum eſt, unus Deus ſignatus eſt pro capto noſtro, non pro ſuo ſtatu. Diviſus eſt hic non ille, voces diverſe, ſemita multe; ſed unum per eas ſignificatur; unus quaeritur. Et paulò poſt: Nobis autem, quia non poſſumus cum Deo ſimplicitate contendere, dum contendimus apprehendere unum, occurrit veluti quadruplicatum: facit hoc ſpeculum, & enigma, per quod ſolum videre datur; cum autem videbimus facie ad faciem, videbimus eum ſicut eſt. Nec enim jam tunc fragilis acies mentis noſtræ, quantumlibet vehementer intendentis, aliquatenus reſſit, deſilire in ſuam pluralitatem: colligeſe ſe magis, adunabit, conſormabitque unitati illius, vel potius unitati illi, ut una uni facies reſpondeat faciei.*

Ex quibus inferes, beatos per cognitionem quam habent extra Verbum, diſtinctionem rationis inter eſſentiam divinam, & attributa, vel inter ipſa attributa, poſſe efficere; quod oppoſita ratione probatur: quia ſcilicet non una, ſed multiplex eſſe poteſt cognitio beatorum extra Verbum.

Ad fundamentum verò primæ ſententiæ facile reſponderetur, quod licet intellectus Dei, & beatorum, cognoſcat eſſentiam divinam, & attributa, ut virtualiter plura, ex hac tamen cognitione diſtinctio rationis non reſultat; quia ad illam requiritur, quod eminentia divinæ naturæ, diverſis conceptibus inæquatis attingatur: Deus autem qui ſeipſum perfecte intelligit, & comprehendit, unicam tantum rationem formalem ſui format, ſcilicet Verbum ſuum: ideo dixit Regius Vates, *Semel locutus eſt Deus*; quia unicum lux infinite perfectionis format conceptum: nos autem duo audimus, quia per rationem diſtinguimus divinas perfectiones, ob divinam ſimplicitatis eminentiam, & intellectus noſtri infirmitatem.